

Слатвінська М. О.
д-р екон. наук, професор, завідувачка кафедри фінансів
Одеського національного економічного університету

Півторак А. О.
здобувачка вищої освіти
ОП «Бухгалтерський облік та податковий консалтинг»
Одеського національного економічного університету

ЄДИНИЙ ПОДАТОК В УКРАЇНІ: ФІСКАЛЬНА РОЛЬ

Вступ. В умовах воєнного стану місцеві податки та збори відіграють ключову роль у доходах місцевих бюджетів. Актуальність теми прослідковується у тенденціях розвитку фінансової незалежності та спроможності місцевого самоврядування до зростання ролі у власних доходах місцевих бюджетів. Тому одним з основних у місцевих податках є єдиний податок. Витримана часом, спрощена система оподаткування стала фундаментом для діяльності малих підприємств.

Мета роботи – проаналізувати фіскальну роль єдиного податку в Україні та перспективи її посилення для місцевих бюджетів.

Основна частина. Єдиний податок для малого бізнесу в Україні визначає ustalений відсоток залежно від категорії, під яку підпадає підприємство або діяльність фізичної особи. Зазначена спрощена система оподаткування націлена на створення максимально прозорих умов введення бізнесу. Для того, щоб у держави було більше можливостей для розвитку у різних галузях, для підвищення доходів місцевого бюджету фундаментальне значення має фіскальна роль [3, с. 132].

Сьогодні держава дає змогу підприємцю обирати систему оподаткування перед тим, як розпочати власний бізнес. Зазначений підхід допомагає з аналітичного погляду оцінити ризики та можливості підприємства. Залежно від групи, під яку підпадає діяльність бізнесу, можливо визначити відсоток та розмір податку. Ставка єдиного податку та групи, які підпадають під відповідний податок, визначаються у ст. 293 Податкового кодексу України [1]. Головна мета єдиного податку полягає у спрощенні податкової системи та зменшенні адміністративного навантаження платників податку.

Суб'єктами місцевого оподаткування, зокрема єдиного податку, визначаються фізичні та юридичні особи. Місцеві податки стягуються з об'єктів оподаткування, як-от: майно, послуги або доходи, що надходять до суб'єкта оподаткування [4, с. 4].

З наведеної таблиці можна прослідкувати відсоткові збільшення та зменшення питомої ваги з доходів єдиного податку в Україні протягом 5 років. Варто зазначити, що питома вага надходжень єдиного податку за 2020–2021 рр. збільшилась на 17,83 %, враховуючи умови епідемії COVID-19 протягом зазначеного періоду. В умовах введення воєнного стану питома вага єдиного податку збільшилась із 2021–2022 рр. на 2,01 %. Зазначенні тенденції до збільшення доходів для місцевого бюджету стають значно повільнішими, ніж за минулі роки, через вплив гострих подій у політичному та економічному секторі, які мають тісний зв'язок у процесі розвитку держави.

Протягом 2022–2023 рр. прослідковується збільшення доходів від єдиного податку на 15,37 %, що має значення пристосування суб'єктів оподаткування до

умов функціонування економічного простору. У 2023–2024 рр. збільшення сягає 19,28 %, що перевищує позитивні результати доходів місцевого бюджету за єдиним податком в умовах пандемії. Зазначений позитивний результат вказує на спроможність малого бізнесу за спрощеною системою оподаткування до динамічного розвитку в умовах воєнного стану, що свідчить про ефективність роботи системи оподаткування. Загалом за 2020–2024 рр. збільшення питомої ваги єдиного податку сягнуло 44,98 %. Цей результат демонструє активний та прогресивний результат формування доходів місцевого бюджету за єдиним податком.

Таблиця 1 – Динаміка та структура надходжень єдиного податку в Україні за 2020–2024 рр.

Показники	2020		2021		2022		2023		2024	
	<i>абс. значення, млрд грн</i>	<i>питома вага, %</i>	<i>абс. значення, млрд грн</i>	<i>питома вага, %</i>	<i>абс. значення, млрд грн</i>	<i>питома вага, %</i>	<i>абс. значення, млрд грн</i>	<i>питома вага, %</i>	<i>абс. значення, млрд грн</i>	<i>питома вага, %</i>
Єдиний податок	38,03	100,00	46,28	100,00	47,23	100,00	55,81	100,00	69,13	100,00
Єдиний податок з юридичних осіб	5,07	13,33	6,18	13,35	9,84	20,83	11,94	21,39	8,16	11,80
Єдиний податок з фізичних осіб	27,63	72,65	34,81	75,22	32,89	69,64	38,00	68,08	55,15	79,77
Єдиний податок з сільськогосподарських товаровиробників, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків	5,34	14,04	5,29	11,43	4,49	9,50	5,86	10,49	5,82	8,42

Висновки. Отже, проаналізувавши динаміку надходжень єдиного податку в Україні, варто наголосити на динамічних тенденціях до збільшення надходжень від фізичних та юридичних осіб. Зокрема, зазначений результат свідчить про прозорість введення малого бізнесу в Україні. Методи та умови здійснення нагляду за діяльністю суб'єктів малого бізнесу, що запроваджуються відповідними органами України (наприклад, спеціальні касові апарати фіскалізації та інші методи контролю та фіксації грошового обігу підприємств) дають змогу зменшити кількісний склад тіньового бізнесу. Тому на сучасному етапі розвитку економіки надзвичайно важливою є побудова потужної системи оподаткування, зокрема єдиного податку, для забезпечення прогресивного розвитку суспільства та держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України. Документ 2755-VI. Редакція від 01.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Державний вебпортал бюджету для громадян URL: <https://openbudget.gov.ua>
3. Чижова Т. В. Єдиний податок та його роль в сучасному підприємницькому просторі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. Вип. 41. С. 131–136. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/41_2022ua/26.pdf
4. Сушкова О. Є., Осадчий Є. С. Роль платників єдиного податку у формуванні фінансово-економічного потенціалу регіонів України. *Ефективна економіка*. № 11. 2020. С. 1–9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/72.pdf

Волкова В. В.

канд. екон. наук, доцент

кафедри фінансів і банківської справи

Донецького національного університету імені Василя Стуса

Складанюк Д. М.

бакалаврант ОП «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад»

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ

Вступ. У сучасних умовах трансформаційних змін, спричинених як внутрішніми реформами, так і зовнішніми викликами, роль державного бюджету України значно зросла. Він виконує не лише фіскальну функцію (акумуляція доходів і забезпечення видатків), але й стає ефективним інструментом реалізації державної соціально-економічної політики. Особливо важливою є бюджетна політика в період воєнного стану та повоєнного відновлення, коли фінансове планування має бути спрямоване на забезпечення макроекономічної стабільності, відбудову інфраструктури, розвиток людського капіталу та стимулювання економічного зростання. У цьому контексті стратегічне бюджетне прогнозування виступає фундаментом для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на всіх рівнях влади.

Мета роботи – дослідження визначальної ролі державного бюджету в системі фінансового планування і прогнозування, а також виявлення напрямів його вдосконалення в умовах посткризового відновлення країни.

Основна частина. Державний бюджет України є центральною ланкою системи фінансового планування та прогнозування. Він відображає стратегічні цілі розвитку держави, акумулює фінансові ресурси та забезпечує їх перерозподіл між різними секторами економіки та сферами суспільного життя. Роль державного бюджету полягає не лише у фінансуванні поточних потреб, а й у створенні умов для сталого економічного зростання, підвищення добробуту населення та забезпечення національної безпеки.